

ASPECTE PRAGMATICE ALE UTILIZĂRII LUI „NU”

ILEANA RUXANDRA POPESCU

Colegiul Național „Vlaicu Vodă”, Curtea de Argeș

Puterea lui „nu” într-un enunț, mecanismele care generează apariția acestuia, precum și efectele utilizării sale în contexte sunt aspecte disputate deopotrivă de logicieni și de lingviști, complexitatea categoriei din care acest operator face parte fiind relevată de posibilitatea interpretării interdisciplinare, care vizează caracterul său adesea polifuncțional; într-o perspectivă diacronică, negația pare a fi obiectul de studiu deopotrivă al filosofiei, logicii și lingvisticii.

Nedisociindu-se categoric de abordările anterioare, lucrarea de față, parte a unui viitor studiu comparativ având ca temă particularitățile ale utilizării lui „nu” (respectiv, „no”) ca element constitutiv al unui enunț de sine stătător în fragmente de limbă vorbită dar și în texte literare din limbile română și engleză, va încerca să descrie și să argumenteze statutul pragmatic al operatorului „nu”, având ca repere câteva ipoteze de lucru: cvasiautonomia, posibilitatea identificării unui tipar contextual în cadrul căruia este acest element utilizat, tipul predominant de secvență în care apare în cadrul conversației, dependența de tipul de interacțiune (cooperare sau conflict), modul în care poate determina o renegociere a puterii interlocutorilor în cadrul schimburilor verbale, relația cu ansamblul de elemente paraverbale, raportul cu presuposițiile, integrarea în strategii ale politicii, respectiv impoliticii, în sfârșit, posibilitatea organizării apariției acestuia într-o tipologie pragmatică a elementului.

În ansamblu, corpusul este alcătuit din textele cuprinse în volumul *Interacțiunea verbală în limba română actuală* (2002), coordonat de Liliana Ionescu-Ruxandoiu, înregistrări proprii, realizate fie în cadrul unor schimburi educaționale de tipul proiectelor de parteneriat internațional cu colegii din Italia, Olanda și România fie cu prilejul participării la seminarii de formare profesională conduse de vorbitori nativi de limba engleză, la care se adaugă texte literare considerate de referință în cele două culturi. Compararea urmărește astfel, pe lângă aspecte ale utilizării lui „nu” în situații conversaționale în care sunt implicați vorbitori nativi, și particularitățile ale transferului de structuri lingvistice din limba maternă într-o limbă străină.

În teoriile consacrate din domeniul lingvisticii (Wilson și Sperber, Levinson, Horn, Carston, Burston-Roberts etc.) categoria negației include o varietate de elemente, de la enunțul minimal, considerat nonanalizabil, la instrumentul gramatical care marchează forma negativă a unei propoziții sau, mai complex, la cuvântul negativ autonom, cu funcții pragmatice diverse – interdicție, refuz, privare –, precum și cu finalități pragmatice variate: a dinamiza, a informa, a intrigă. Mai mult decât atât, este de remarcat faptul că negației îi se atribuie o certă importanță comunicativă (B. Callebout), întrucât, la acest nivel, ea poate exprima respingerea, exceptarea, contestarea, negarea, privarea, detașarea sau contrazicerea. Categoria este purtătoare de forță ilocutionară și, raportat la funcțiile comunicative, statutul ei aparține atât unei componente expresive cât și unei dimensiuni conative a actului de comunicare.

Cercetarea de față va avea în vedere exclusiv elementul „nu” actualizat ca individualitate sintactică într-un enunț monomembru. Rațiunile care au determinat această abordare ce poate să apară izolat, particularități cu un grad mare de specificitate au avut ca punct de plecare anumite controverse în privința stabilirii autonomiei a a-numitului operator logic, evident dependent la nivel semantic de ansamblul schimburilor verbale. A devenit evident astfel necesitatea extinderii interpretării la o treaptă superioară, cu un grad ridicat de complexitate – ne referim aici la perspectiva pragmatică, prin care o serie de delimitări care converg către definirea statutului pragmatic al lui „nu” au fost astfel posibile. Din acest punct de vedere, am considerat capacitatea sa de a forma un enunț monomembru ca o consecință a multiplelor relații de ordin pragmatic cu variabilele ale situației de comunicare, în ansamblul ei (ne referim aici la tipul de interacțiune, la statutul locutorilor, la natura referentului, precum și la implicaturile convenționale și conversaționale care direcționează schimburile verbale) în care este angrenat. Am încercat să demonstrăm astfel că individualitatea sa este determinată pragmatic, derivând dintr-un ansamblu de elemente considerate într-un plan de acest tip și influențând evoluția schimburilor verbale către o secvență finală care validează sau invalidează condiția de reușită a acestora.

Nu în ultimul rând, a părut utilă alcătuirea unei tipologii care, în cazul unui studiu comparativ, este aproape indispensabil ca element de referință la nivel teoretic, întrucât ea poate surprinde particularitățile de actualizare, nuanșând natura pragmatică a elementului.

Utilizarea demersului deductiv-inductiv a permis, într-o primă etapă a analizei, identificarea parametrilor de natură pragmatică ce influențează sau dirijează apariția acestuia într-un ansamblu de schimburi verbale, având ca suport fragmente de interacțiuni verbale incluse în volumul amintit anterior.

Primul exemplu care va fi prezentat indică plasarea interlocutorilor în referințele discursive diferite, delimitările fiind subliniate prin intermediul deicticului *tia*:

- (1) A: *că a am ajuns eu cu anamaria pe la nouă jumate și <R vorbisem și ne a tepte cineva> și mi-au scris că nu au oameni și # ne-am dus am orbecit noi și-am ajuns în altă parte*
 B: *uau*
 A: *că-aveau multe că [mine*
 B: *[nu. tia ne-au zis că ne-a tept și*
 A: *și-aveam toate bagajele-alea a a ca # nemînca și și-am ajuns pe la vreo zece jumătate unde trebuia*
 B: *nu acum au zis că ne-a tept și cineva și s-le spunem când ajungem [tii*
 (interacțiune directă liberă; A – m., 23 de ani, cadru didactic, coleg cu B, B – f., 25 de ani, cadru didactic)

Mișcarea de amplificare la care recurge interlocutorul A pentru a sublinia dezavantajele situației experimentate este contracarată prin două elemente deictice („tă”, „acum”), integrate într-o mișcare de dezarmare pe care o adoptă interlocutorul B, posibilul prejudiciu anticipat ca urmare a utilizării repetate a lui „nu” fiind atenuat printr-o strategie a politenității pozitive („tă”). Este de remarcat aici faptul că nuanșarea valorii pragmatice a lui „nu” este marcată și prin intermediul contururilor intonaționale (descendent terminal vs descendent nonterminal), fapt care relevă intenția interlocutorului B de a renunța la o temă amenințată de suprapoziția în discurs a partenerului de dialog, prin lungimea replicilor și abundența detaliilor.

În exemplul următor, ironia este invalidată prin tendința locutorului B de a menține schimbul de replici într-un plan diferit de cel propus de partenerul de conversație:

- (2) +B: *i:## CE s fac . bietu emil s-a dus <J numai biet s nu fie vorba aia > s vad dac avem alceVA de:# i s-a dus la imepatu de mi care m rog ce-a vorbit el cu el acolo i-a zis c [ar fi*
 A: [*<MARC i v-a pus un tren special >*
 B: *nu*
 A: *<@nu>*
 B: *nu. treceau dou trenuri de marf i-a zis c s :-ncerc m s vorbim cu mecanicu ne ia în locomotiv .*
 (interac iune direct liber ; A – f., 60 de ani, profesoar , B – f., 42 de ani, infirmier ; B o ajut pe A la menaj; numai A a tiut c se înregistreaz)

Decodarea ironiei e afectat aici cu prec dere de distan a social ; râsul valideaz inten ia locutorului A de a transfera schimbul de replici într-un astfel de registru, îns utilizarea lui „nu” marcheaz disocierea interlocutorului care reia elementul, în interven ia urm toare, ad ugându-i detalii. Neutralitatea rostirii lui „nu” în primul caz poate fi considerat un indiciu al atitudinii ezitante a emi torului, în vreme ce conturul terminal în cea de-a doua situa ie subliniaz delimitarea net , printr-o mi care puternic marcat defensiv.

Un caz interesant de utilizare a lui „nu” ca element de recuperare a identit ii conversa ionale a emi torului poate fi identificat în a treia secven pe care o propunem spre analiz :

- (3) +A: [*a a m-a pus la pionieri colonelu.[...] i ne ducem acolo. i ne v d ru ii. i-ncep s trag . i noi mi-a strigat costic <F „CULc :: CULc -te”> a a m-am culcat la vreo zece metri de costic cu fa a :la p mînt # da matale dormi.*
 C: *nu. am închis pu in ochii:#*
 A: *da*
 +C: *c m pi c*
 A: *te pi c ei bine m-am culcat i eu acolo cu fa a la p mînt.*
 (interac iune direct liber ; A – m., 77 de ani, profesor pensionar, tat l lui B, C – m., 57 de ani, medic, so ul lui B; participan ii au tiut c se înregistreaz)

În ampla interven ie a locutorului A pot fi identificate dou referin e temporale – o coordonat de timp care proiecteaz relatarea într-un plan anterior discursului propriu-zis, eviden iat de strategii narative i de timpurile verbale, i prezentul conversa ional, marcat de adresarea direct care e un repro atenuat, în care adversativul marcheaz opozi ia dintre atitudinea real i cea a teptat din direc ia receptorului. În aceast situa ie de comunicare nega ia func ioneaz ca o strategie redresiv prin care locutorul C evit o întrerupere a schimbului verbal, ameninat de presupozit ia dezinteresului fa de tem . Perfectul compus ca timp al ac iunii încheiate, ca i adverbul „pu in” i subordinata cauzal sunt integrate într-o mi care de amplificare a scuzei care faciliteaz reluarea temei de c tre interlocutor.

Decupajul urm tor se dezvolt tematic în jurul unei opinii legate de presupusa schimbare produs în comportamentul mamei adoptive a locutorului B:

- (4) B: [*poate c : suferin a asta a mai i-mblînzit-o nu mai e a a:: dur i intransigent i-ncearc # o-n elegere cu voi tiindu-se: singur*
 A: *nu: (xx)*
 B: *nu s-au schimbat lucrurile*
 A: *nu: [nu: nu:*
 B: *tot a a:: zmeu a r mas*
 A: *nu_nu_nu tot a a r mas.*

(interac iune direct liber ; A – f., 38 de ani, asistent medical , B – f., 49 de ani, cercet tor tiin ific; participantele au tiut c se înregistreaz)

Explica ia oferit de B este respins de partenera de dialog, determinând o reevaluare a pozi iei în discurs – locutorul B revine în schimbul de replici cu o opinie diferit de aceea propus ini ial, i la care, de altfel, aderarea e relativ , a a cum subliniaz modalizatorul „poate”. Repeti ia lui „nu”, ca i lungirea lui „u” final direc ioneaz interlocutorul c tre acceptarea pozi iei pe care A o are fa de tema abordat . Acordul dintre partenerii de conversa ie e marcat de reluarea par ial a replicii, care func ioneaz ca o concluzie.

Schimbul de replici care urmeaz e o ilustrare a modului în care „nu” genereaz doar aparent o mi care de corectare:

- (5) A: *i i-am spus c i IO am stat i mi-am f cut TE mele tii:*
B: *la care el a percutat imediat <R d -mi d -mi d -mi>.*
A: *a:nu:*
B: *nu. e mai e evident <R c-are strategie-n el >*

(interac iune direct liber ; A – m., cca 20 de ani, student, B – f., cca 20 de ani, student , logodnica lui B; numai B a tiut c se înregistreaz)

Dezaprobaria manifestat de interlocutorul A e relevant de învestirea în replic a deicticului personal cu rolul de centru al discursului, iar finalul primei interven ii sugereaz faptul c emi torul a teapt o confirmare din direc ia partenerului de conversa ie. Locutorul B r spune apelând la ironie, comportament prin care imaginea celui alt participant la schimburile verbale este ameninat , astfel încât acesta genereaz o mi care de respingere, accentuat afectiv prin prezen a unui element cu valoare de modalizator de atitudine. Prima parte a interven iei ulterioare apar inând locutorului B pare o autocorectare, „nu” are valoare fals aprobativ , întrucât statutul ini ial e invalidat de reformul rile care subliniaz dorin a interlocutorului B de a impune opinia formulat ini ial.

Exemplul de mai jos permite identificarea lui „nu” cu valoare conversa ional nul :

- (6) B: *a i v zut chestiunea zilei?*
G: *da:::*
A: *nu:::*
B: *CE culoare avea rochia aia.*
D: *verde.*

(interac iune direct liber ; A, B, G, D – studen i, în pauz ; participan ii au tiut c se înregistreaz)

Acea i întrebare beneficiaz de dou r spunsuri opuse, având ca referin dou situa ii diferite, îns gradul mare de interferen dintre interlocutori determin atribuirea de importan conversa ional doar replicii care asigur continuitatea schimburilor verbale i care se afl în acord cu inten ia locutorului care ini iaz , prin întrebare, schimbul de replici.

Inegalitatea rolurilor participan ilor care sus in segmentul conversa ional urm tor determin actualizarea lui „nu” purt tor de for ilocu ionar :

- (7) A: *da' dumneavoastr CINE sunte i.*
B: *sînt #rud cu ea.*
A: *a a i dînsa nu poate vorbi singur ?*
B: *ie#<J nu prea>*
A: *nu*

B: nu se prea descurc <J nu tiu ce s mai spun>
 A: <J da da > eu tiu ce s v spun? <R dumneaVOASTR hot rî i dac v trebuie avocat sau nu>
 B: a putea s intru cu ea? dumneavoastr CE [zice i
 A: [dumneavoastr NU
 B: nu pot
 A: pentru c nu ave i nici un fel de caliTATE
 B: da.
 A: nu.
 (interac iune direct controlat ; A – m., cca. 30 de ani, judec torul de serviciu, B – f., cca. 30 de ani, solicitant; numai A a tiut c se înregistreaz)

Interlocutorul A de ine o pozi ie privilegiat în discurs gra ie statutului social care îi permite s impun regulile; confirmarea rolului s u e marcat de comportamentul verbal pe care îl adopt locutorul B, prin evitarea utiliz rii lui „nu” i prin apelul la structuri modalizante al c ror efect de atenuare e poten at de tonul sc zut al vocii. Conturul ascendent non-terminal asociat cu prezen a lui „nu” în interven ia partenerului A genereaz , din direc ia interlocutorului, necesitatea formul rii unei explica ii pentru substitu ia de rol propus . E de remarcat faptul c locutorul B anticipeaz un refuz sau o mi care de respingere, pozi ionându-se într-un plan inferior printr-o minimizare a ipostazei sale conversa ionale: „nu tiu ce s mai spun”. Se evit astfel i posibila alterare a imaginii celui de-al treilea posibil interlocutor, care în momentul respectiv e martor, dar nu participant la discurs. Tentativa de reofertare performat de B printr-un modalizator e respins de partenerul s u de dialog, a c rui autoritate de rol social e amenin at de subminare, întrucât participantul B sugereaz abandonarea acestei ipostaze institu ionalizate în favoarea unei atitudini care las loc compromisului. Negocierea este exclus , a a cum relev conturul terminal care înso e te utilizarea lui „nu”.

Secven a de mai jos e construit prin intermediul perechilor de adiacen întrebare-r spuns:

- (8) A: hepatit ?
 B: nu
 A: /tebece/?
 B: nu
 [...]
 A: dureri osoase mai ai sub trata[ment]?
 C: [nu].
 A: nu.musculare ai?
 C: nu.

(interac iune direct controlat ; A – f., 42 de ani medic specialist, B – f., cca 40 de ani, mama lui C., C – f., 15 ani, pacient ; numai A a tiut c se înregistreaz)

Întreb rile vizeaz confirmarea sau infirmarea unor afec iuni anterioare, astfel încât r spunsurile sunt oarecum dirijate, limitând op iunile de participare la schimbul verbal din direc ia pacientului. Interven iile locutorului A sunt constituite de structuri eliptice, un indiciu al informaliz rii dialogului, i genereaz un comportament similar al interlocutorului, care se men ine în acela i registru al conciziei. În ultima replic apar inând locutorului A, „nu” are valoare de confirmare, func ionând ca element de suport al rela iei emi tor-receptor.

Aceea i modalitate, binar , de construc ie a schimbului verbal e adoptat i în decupajul urm tor:

- (9) A: *bun ziua. fi i amabil ave i cumva lo iune gerovital pentru regenerarea p rului#?e o formul nou am v zut. cu petrol i ulei de ricin?*
 B: *nu (xxx)*
 C: *ce anume?*
 B: *gerovital cu ricin i petrol.*
 C: *((c tre A)) a: gerovital NU mai avem.*
 B: *da.*
 (interac iune direct controlat ; A – f., 23 de ani, cump r toare, B – f., cca 30 de ani, vânz toare, C – f., cca. 40 de ani, vânz toare; numai A a tiut c se înregistreaz)

Asumarea în totalitate a rolului social poate fi o explica ie a faptului c locutorul B nu recurge la strategii sau mi c ri suplimentare – nu consider necesar atenuarea sau neutralizarea posibilelor efecte negative pe care utilizarea lui „nu” le-ar putea avea în plan conversa ional. Din punctul de vedere al gradului de interferen i al distan ei dintre interlocutori, „nu” are valoare neutr , fiind raportat mai degrab la valoarea de adev r a replicii confirmate de interven ia interlocutorului C, decât la iminen a gener rii unui prejudiciu de imagine sau a unui posibil conflict.

Secven a care urmeaz ar putea fi considerat o situa ie de conflict verbal, întrucât performarea unei acuze în registru ironic constituie o amenin are la adresa statutului unuia dintre interlocutori:

- (10) A: *a i fost ocupat cu:*
 B: *am fost ocupat cu campania electoral . trebuia s mergem la#[VOT.*
 A: *[bahamas.*
 B: *nu nu eram aici.*
 A: *da.*
 B: *eram aici în zon . al ii# se plimb prin rile calde i: vin i spun c n-am avut strategie [...]*
 (interac iune direct controlat ; A – m., cca 30 de ani, reporter, B – Ioan Mure an, Ministrul Agriculturii; participan ii au tiut c se înregistreaz)

„Nu” are aici un cert poten ial redresiv, fiind, între toate elementele enun ului, acela înc rcat cu o mare putere defensiv . Participan ii la schimbul verbal stabilesc dou referin e diferite ca argumente pentru absen a invocat , pe care încearc s le impun drept condi ii de adev r suficiente pentru a- i putea valida astfel pozi ia superioar în interac iunea verbal . Ironia la care recurge locutorul A, men ionând un topos cu rezonan e exotice, e contrabalansat de B printr-o repeti ie în contur ascendent non-terminal a elementului „nu”, urmat de imperfectul care fixeaz reperul temporal i un deictic spa ial prin care e instituit o alt realitate.

În exemplul de mai jos, ocuren a lui „nu” e determinat de actualizarea unor presupoziii pe care unul dintre interlocutori trebuie s le infirme pentru a conserva gradul de interferen i a nu produce o sincop în derularea schimbului de replici:

- (11) A: *[bine y*** dup mobil dai?*
 B: *NU NU sun <I de la serviciu>*
 A: *da' de Ce dumnezeu nu se aude de CE# (xxx) da e ceva deosebit pe fir #*
 B: *NU*
 A: *hai c poate m suni un pic mai târziu. pleci acas ?*
 B: *NU N-O s plec. nu nu adic : o s plec nu tiu # în zece minute*
 A: *NU! dac pleci acum de la serviciu*
 B: *<L da da o s plec o s plec da>*

(interac iune mediat liber – convorbire telefonic , small talk; A – f., 54 de ani, profesoar , B – f., 25 de ani, angajat , departamentul opera ional; numai B a tiut c se înregistreaz)

Num rul mare de ocuren e în acest caz poate fi explicat prin faptul c A i B îi atribuie reciproc disponibilit i conversa ionale în dezacord cu inten iile reale; ambii interlocutori îi protejeaz partenerul de conversa ie, fie prin exprimarea indirect a dorin ei de contracarare a unui posibil prejudiciu financiar („dup mobil dai?”), fie prin negarea unei atitudini care ar putea genera o întrerupere brusc a schimburilor verbale.

În ultimul fragment avut în vedere în cadrul cercet rii de fa conflictul declarat e, succesiv, atenuat i amplificat prin repozi ion ri ale locutorului B:

(12) *B: ruDEle da' vreau s te-ntreb ceva acu:ma:: NU tiu : <Z io v d a a <@ c toate> proble:me:le sî:nt bu:ne: >gre esc i io: gre e ti i tu: normAL deci eu nici n-am ZIS c sunt un_om perfect i nici nu pot s sus in c nu este<R nimeni> ((inspir)) dar vreau s te-ntreb ceva ((inspir)) de CE ii a a tu NEAP rat deci tu e ti în stare s faci ORIce ca s-ajungi pre edintele acestei federa ii.*

A: nu.: nu:.

B: ba DA

A: tii bine, am discutat asta

B: [NU-I adev rat.

(interac iune mediat controlat , conflict verbal; A – m., cca 30 de ani, Rudel Obreja, vicepre edintele Federa iei Române de Box la data respectiv , B – m., 30 de ani, Mihai Leu, pre edintele Federa iei Române de Box la data aceea; discu ia se desf oar pe TVR 2, în przen a unui moderator care intervine minimal în confruntarea dintre cei doi)

Prima interven ie debuteaz cu un segment care fixeaz o inten ie a emi torului cu minime implica ii în planul imaginii receptorului („vreau s te-ntreb ceva”), discursul continu îns cu o înl n uire de argumente care preg tesc enun area ofensei din finalul acestei replici. Minimizarea propriului statut e adoptat în corela ie cu o strategie a impolite ii pozitive i cu un modalizator, pentru a justifica un tip de comportament; inten ia ini ial e reluat de data aceasta de pe pozi iile consolidate prin mi carea anterioar . Întrebarea propriu-zis anun at la începutul interven iei e urmat de performarea unei acuze care direc ioneaz schimbul de replici c tre negocierea ce trebuie s aib ca rezultat stabilirea unei referin e comune. „Nu” are rol defensiv accentuat prin conturul intona ional, dar genereaz un enun negativ din partea locutorului B, indiciu al invalid rii pozi iei interlocutorului s u.

Prima observa ie care decurge din analiza expus vizeaz statutul pragmatic al elementului; din acest punct de vedere, **capacitatea sa de a forma un enun monomembru este consecin a individualit ii pragmatice**, manifestate ca o paradigm de rela ii pe care acesta le stabile te cu parametri specifici la care se raporteaz abord rile de gen (ceea ce în sens larg se în elege prin context pragmatic, în accep ia lui Levinson, incluzând toate cele trei componente, sociologic , psihologic i lingvistic) Din aceast perspectiv , am considerat c mecanismul care determin ocuren ele elementului este corelat, în cele mai multe situa ii, cu planul referentului discursiv, acolo unde se produce un fenomen pe care l-am numit **disocierea referen ial** , în dou ipostaze majore. Dac not m cu L1, L2... Ln participan ii la un schimb verbal, respectiv cu R referentul la care acesta se raporteaz , una dintre situa iile de disociere se produce în momentul în care evalu rile pe care locutorii i le asum i care au ca element comun de raportare referentul într în rela ie de divergen sau de opozi ie, miza fiind reprezentat de condi ia de adev r. Al doilea caz include situa iile de multiplicare referen ial ,

în care locutorii își stabilesc referenți diferiți, pe care îi evaluează prin raporturi contrastante, care nu urmăresc instituirea unei condiții de tipul celei din cazul precedent.

Tipologia claselor de funcții elementului se conturează din perspective multiple, luând în considerare identitățile pragmatice ale emitorului, respectiv receptorului, tipul de interacțiune și efectele în planul conversațional, întrucât enunțul este purtător de intenție, simultan are o forță, fiind direcționat către interlocutor, produce un efect conversațional, dar și unul convențional. „nu” poate funcționa ca **redresiv, defensiv, anticipativ, confirmativ, conclusiv, atenuator, neutralizant, prohibitiv, disociativ, subminant, informativ** având o funcție de bază, aflat în legătură cu componenta contextului pe care o reliefează în momentul enunțării, însoțit sau nu de una sau mai multe funcții secundare, derivate din efectele sau consecințele pe care le generează raportat la celelalte variabile implicate în schimburile verbale (în primul exemplu, de pildă, funcția disociativă are calitatea de funcție de bază întrucât enunțul său „nu” marchează o delimitare, care nu afectează statutul niciunui dintre interlocuții și nu are consecințe în planul relației dintre aceștia). **Funcțiile sunt dependente de modul în care interlocuții aderă la stereotipurile de rol**, acceptarea sau ignorarea acestora având consecințe asupra procesului de decodare a semnificațiilor elementului și, implicit, asupra derulării ulterioare a schimburilor verbale. Prezența elementelor paraverbale precum și a tăcerilor și corecturilor are un rol esențial în relevarea tipurilor de funcții, întrucât indică deopotrivă tipul de componentă afectivă care definește reacțiile interlocuților dar și modul în care acestea se rezonează în discurs; presuposițiile sunt, în egală măsură, determinante pentru indicarea valorilor pe care operatorul negativ le dobândește în context pragmatic.

Interesant este faptul că utilizarea lui „nu” este evitată în secvențele inițiale și finale care intră în componența interacțiunilor verbale (din cele aproape 400 de fragmente care alcătuiesc corpusul cercetării, doar 27 conțin elementul într-o asemenea fază a schimburilor verbale); o posibilă explicație vine de la faptul că aceasta din direcția logicii și a semanticii, unde „nu” este asociat cu negarea, refuzul, dezacordul, care, interpretate prin extensie pragmatică, prejudiciază schimburile verbale prin iminența unei amenințări care vizează condiția de reușită a acestora.

Trebuie remarcat dimensiunea unui enunț care induce prezența lui „nu” în replica interlocutorului, în raport cu enunțul negativ monomembru; această discrepanță poate fi consecința fie a instituționalizării dialogului și a inegalității de rol, situație în care orice strategie de tip aditiv este abandonată întrucât nu este necesară protejarea unui grad de interferență, fie a necesității alocării unui timp variabil recuperării poziției în discurs prin alte mijlocuri care în natură depinde de statutul și de disponibilitatea conversațională a locutorului.

SURSE

Ionescu-Ruxandoiu, Liliana (coord.), 2002, *Interacțiunea verbală în limba română actuală*, București, Editura Universității din București.

BIBLIOGRAFIE

- Burton-Roberts, Noel (ed.), 2007, *Pragmatics*, Basingstoke, Palgrave Macmillan.
Carston, Robyn, 2002, *Thoughts and Utterances: The Pragmatics of Explicit Communication*, Oxford, Wiley-Blackwell.
Horn, L., G. Ward (eds.), 2006, *The Handbook of Pragmatics*, Oxford, Blackwell Publishing.
Ionescu, Emil (ed.), 2004, *Understanding Romanian Negation*, București, Editura Universității din București.

- Levinson, Stephen C., 1983, *Pragmatics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Levinson, Stephen C., 2000, *Presumptive Meanings: The Theory of Generalized Conversational Implicature*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Sperber, D., D. Wilson, 1995, *Relevance : Communication and Cognition*, Oxford Blackwell Publishing.

Pragmatic Aspects Regarding the Usage of „nu” (‘not’)

This paper offers a new perspective on some pragmatic aspects that the use of „no” as a negation means displays in spoken Romanian: its pragmatic individuality and functions, as well as the relationship between its occurrences and the pragmatic variables that a context actualizes.